

**STRÖMSTADS
KOMMUN**

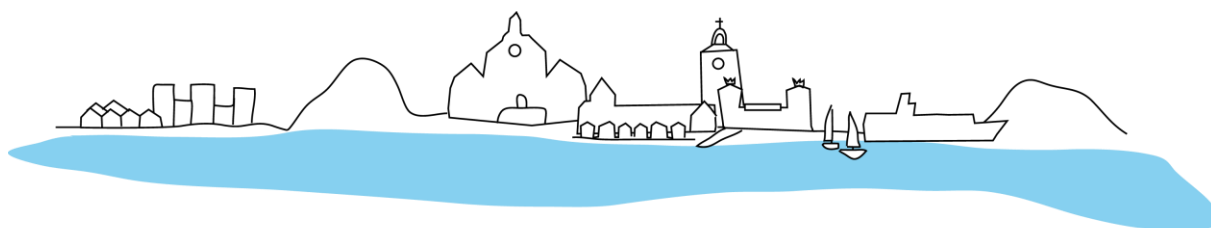
Kommunledningsnämnden
Carin Oleryd
Strömstads kommuns samordnare mot
Våldsbejakande extremism

Handlingsplan mot Våldsbejakande extremism

Strömstads kommun

Ingen föds till extremist

Tillsammans kan vi förebygga våldsbejakande extremism.
Genom förebyggande arbete stärker vi individen och samhället.

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

(Ur Kommittédirektiv 2014:103)

Vad menar vi när vi pratar om våldsbejakande extremism?

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Ett öppet och demokratiskt samhälle kan aldrig göra sig helt osårbart för våldsbejakande extremism. I olika sammanhang och under olika omständigheter kommer individer att lockas att ta till våld eller att bryta mot lagen för att försöka uppnå förändringar i samhället. Det kan t.ex. röra sig om att hindra andras demonstrations- och åsiktsfrihet, hot och våld mot meningsmotståndare eller hets mot folkgrupp. Aktuella våldsbejakande extremistiska grupperingar i Sverige är den våldsbejakande högerextremistiska, s.k. vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska, s.k. autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön.

Sverige och många kommuner har en lång tradition av att jobba förebyggande när det gäller radikaliserings av ungdomar till vit makt-rörelser. Den våldsbejakande islamistiska extremismen är inte ett nytt fenomen i Sverige men dess nuvarande omfattning är för många kommuner något nytt. Det innebär inte att det inte finns vedertagna metoder och sätt att förebygga att ungdomar radikaliserar och reser till konfliktzoner eller blir ett potentiellt hot här i Sverige.

Många kommuner har kommit långt och vidtar konkreta åtgärder i det förebyggande arbetet.

(www.samordnarenmotextremism.se)

Ring 020-100 200

Den nationella stödtelefonen bemannas vardagar mellan 09:00-15:00.
Alla samtal kan genomföras anonymt och samtalet syns inte på telefonräkningen.

Innehåll

Handlingsplan mot Våldsbejakande extremism.....	1
Vad menar vi när vi pratar om våldsbejakande extremism?	3
Syfte med arbetet mot våldsbejakande extremism.....	5
Bakgrund	5
Den nationella samordnaren.....	5
Kommunernas handlingsplan mot våldsbejakande extremism.....	5
Strömstads kommuns samordnare mot våldsbejakande extremism	6
Vad ska jag göra om jag känner oro? - Stödtelefonen 020-100 200.....	6
Nuläge och tendenser nationellt.....	7
Nuläge och tendenser i Strömstads kommun.....	7
Förebyggande arbete	8
Generella förebyggande insatser	8
Tecken på oro - Behov av förstärkta generella förebyggande insatser	8
Specifika förebyggande insatser	9
Tecken på oro	9
Handlingsmöjligheter	9
Individinriktade förebyggande insatser	10
Tecken på oro - En komplex bild	10
Exempel på riskbeteende	11
Exempel på åsikter	11
Exempel på relationer	11
Handlingsmöjligheter	11
Det civila samhället	12
Samtalskompassen.....	12
Utbildningsmaterial och metodstöd	13
Film och ljud	13
Samverkan och projektstöd	13
Uppföljning.....	13

Syfte med arbetet mot våldsbejakande extremism

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism, eftersom det är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan.

Bakgrund

I juni 2013 gav Regeringskansliet en utredare i uppdrag att sammanställa en rapport om hur situationen avseende våldsbejakande extremism ser ut i dag i Sverige och att beskriva framtida tendenser. Enligt rapporten *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser (Ds 2014:4)*, som överlämnades i januari 2014, finns det personer inom de våldsbejakande extremistmiljöerna som agerar mot det demokratiska systemets grundläggande funktioner. Även om den våldsbejakande extremismen sammantaget inte är ett hot mot det demokratiska statskicket, visar rapporten på tendenser som kan innebära ytterligare utmaningar framöver. Det är därför angeläget att åtgärder vidtas för att förebygga att individer lockas till våldsbejakande extremistmiljöer och att sådana miljöer får fäste i samhället.

Den nationella samordnaren

Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism

Med utgångspunkt i regeringens skrivelse *Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (skr. 2011/12:44)* föreslogs att en nationell samordnare inrättas i syfte att samordna arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism. Regeringen utsåg en samordnare med en stab på nio personer. Den Nationella samordnarens huvuduppdrag är att stödja och stärka lokal samverkan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Kommunernas handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Den Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism har under 2014 och 2015 genomfört ett stort antal kommunbesök i landet. Utifrån erfarenheter av de diskussioner som förts med kommunföreträdare, myndighetsrepresentanter och civilsamhällesaktörer har den nationella samordnaren dragit ett antal slutsatser. En slutsats är att arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism blir mer framgångsrikt när lokal samverkan utgår från någon form av strategiskt dokument. En lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism hjälper kommunen och dess anställda att upprätta och konkretisera ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism.

Strömstads kommuns handlingsplan mot våldsbejakande extremism bygger på den erfarenhet, kunskap och information som sammanställts av den Nationella samordnaren.

Strömstads kommuns samordnare mot våldsbejakande extremism

Kommunerna ska genom ett aktivt arbete, dimensionerat utifrån aktuell lägesbild, ta på sig ledartröjan i samverkan med civil-samhället, polisen, säkerhetspolisen och andra lokala aktörer.

Strömstads samordnare mot våldsbejakande extremism är Strömstads kommuns Säkerhetssamordnare, Carin Oleryd. Carin ska fungera som en samlande kraft för kommunens och andra aktörers arbete, initiera det förebyggande arbetet samt vara en kontaktpunkt och vid behov en kanal för att vidta åtgärder.

För kommunerna till att ta ledartröjan, har den nationella samordnaren mot extremism upprättat en kunskapsbank för att dela goda exempel och erbjuda utbildningsmaterial via hemsidan www.samordnarenmotextremism.se

carin.oleryd@stromstad.se
0526-192 19

Vad ska jag göra om jag känner oro? - Stödtelefonen 020-100 200

Syftet med stödtelefonen är främst att stödja anhöriga till individer som är på väg att ansluta sig till extremistiska miljöer. Anhöriga är en viktig komponent i det förebyggande arbetet för att motverka radikaliserings och rekrytering till våldsbejakande extremistgrupper i Sverige och i utlandet. På så sätt är stödtelefonen en viktig del i det förebyggande arbetet genom att agera som stöd hjälp och vägledning för oroliga närstående. Även kommuner, organisationer och myndigheter kan vända sig till stödtelefonen för att få information, rådgivning och stöd.

Ring 020-100 200

Den nationella stödtelefonen bemannas vardagar mellan 09:00-15:00.
Alla samtal kan genomföras anonymt och samtalet syns inte på telefonräkningen.

Man kan även vända sig till **säkerhetspolisen på telefonnummer 010-568 70 00** eller till **Polisen på telefonnummer 114 14** Självklart får du även vända dig till Samordnare på telefonnummer 0526-192 19 eller via E-post carin.oleryd@stromstad.se

Nuläge och tendenser nationellt

(Summeringen av Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser, 2014)

Rapporten *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* är en uppdatering av två tidigare kartläggningar om våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige. Utöver den lägesbild som ges av de tre våldsbejakande miljöerna, den autonoma miljön, vit makt-miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön, beskrivs tendenser som kan påverka utvecklingen av de våldsbejakande extremistmiljöerna i landet under åren 2014 och 2015. Rapporten tillfogar också en internationell utblick på området. Inom de våldsbejakande miljöerna har det, sedan tidigare kartläggningar skett vissa förändringar, främst inom den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. De ideologiska referensramarna är fortfarande desamma inom samtliga våldsbejakande extremistmiljöer, men inom den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön har det de senaste åren iakttagits en tendens att det utvecklats en attentatsavsikt mot Sverige, till skillnad från tidigare då fokus primärt låg på mål i utlandet.

En annan viktig tendens som iakttagits är ett kraftigt ökat resande av personer från Sverige till Syrien i syfte att delta i strid eller träna för detsamma. Det finns i Sverige idag även ett attentatshot från den autonoma miljön och vit makt-miljön. Gemensamt för de tre miljöerna är att ingen av dem utgör ett hot mot det demokratiska statsskicket, de kan däremot utgöra en fara för enskilda individer i samhället.

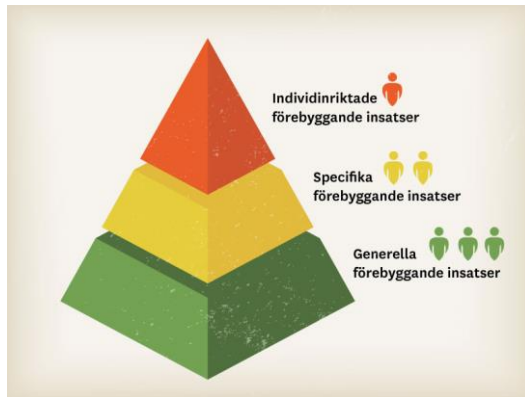
Nuläge och tendenser i Strömstads kommun

I dagsläget ser man inga tendenser till extremistiska grupperingar i kommunen. Däremot kan aldrig uteslutas att tendenser till extrema åsikter inom grupperingar förekommer. I dagsläget finns dock ingen kännedom om sådana. (Källa: Polisen)

Förebyggande arbete

Generella förebyggande insatser

Generella förebyggande insatser ska följa det ordinarie förebyggande arbete i kommunen och sker i etablerade nätverk i kommunens verksamheter. Detta för att arbetet ska kunna ske hållbart och långsiktigt. De generella förebyggande insatserna omfattar samhällets alla medborgare, men riktar sig framförallt mot barn och unga.

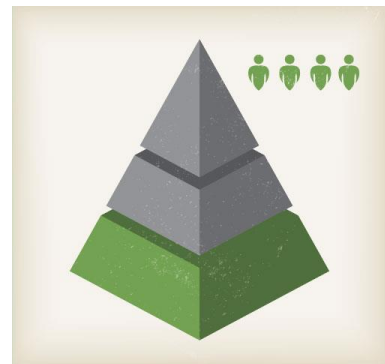

Det sammanhållande nätverket för arbetet mot våldsbejakande extremism utgörs av Strömstads kommuns Brottsförebyggande råd där representanter från folkhälsa, utbildning, fritid, miljö- och hälsa samt socialtjänst ingår. I Brå finns även polis, räddningstjänst, samt politiken representerad. Inbjudna till samverkan är även föreningslivet samt trossamfund.

Tecken på oro - Behov av förstärkta generella förebyggande insatser

Det finns olika typer av oroande tecken som pekar på att de generella insatserna behöver stärkas i ett bostadsområde, en stadsdel eller i en kommun. Exempel kan vara:

- Att många ger uttryck för en känsla av otrygghet
- Att många känner och visar bristande tillit till varandra och till samhället
- Att det förekommer våld, skadegörelse eller annan kriminalitet som riktar sig till specifika institutioner eller grupper av människor
- Att många upplever sig diskriminerade eller orättvist behandlade
- Att vissa individer eller grupper stöts bort

För att skapa överblick kan man kartlägga hur situationen uppfattas. Vilka problem finns, vilka grupper är utsatta och vilka grupper utsätter andra? Som grund för kartläggningen kan man genomföra en trygghets- eller attitydundersökning. Den kan i sin tur mätas mot statistik över demografi, anmälda brott och socioekonomiska förhållanden.

Specifika förebyggande insatser

Specifika förebyggande insatser riktas mot specifika problem eller unga i riskgrupper. Här har skolpersonal, socialarbetare, polis och andra som möter barn och unga ett särskilt ansvar och samverkan sker i redan upparbetade nätverk som sociala insatsgrupper (SSPF) mellan skola, socialtjänst, polis och fritid, samt barn- och ungdomsteamet och elevhälsan.

Tecken på oro

Tecken som pekar på en möjlig koppling till våldsbejakande extremism i ungdomsmiljöer har ofta att göra med ett kollektivt förändrat beteende. Det uttrycks ofta genom synliga tecken som är möjliga att uppfatta av vuxna som står i kontinuerlig dialog med unga. Exempel kan vara:

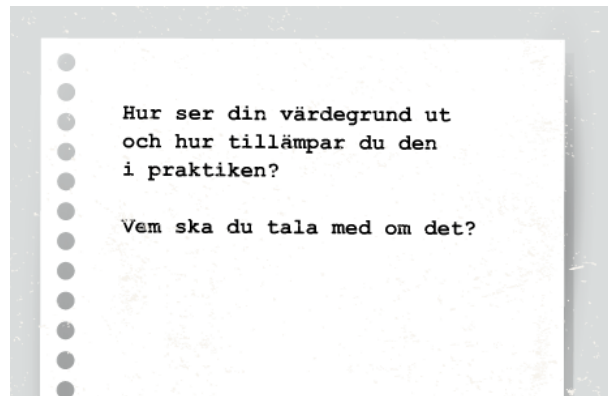
- Att unga signalerar åsikter och budskap genom yttre symboler och märken
- Att unga ger uttryck för olika konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper
- Att unga tycker att det är okej med våld i vissa situationer för att protestera mot eller ändra samhället
- Att unga lägger av med fritidsintressen och lämnar gamla kompisar och gäng för att ge uttryck för något av övriga tecken

Att en grupp unga uppvisar ett eller flera av dessa tecken betyder inte automatiskt att de är på väg att radikaliserar eller att det finns en närvaro av våldsbejakande extremism i kommunen. Men det kan vara anledning till att närmare undersöka situationen i syfte att bättre kunna bedöma om ytterligare insatser är nödvändiga.

Handlingsmöjligheter

- Undersök ungas behov och motivation: Vilka behov kan de unga få utlopp för i en destruktiv, kanske våldsbejakande extremistisk miljö? Kan behoven mötas på något annat sätt? Det kan handla om behov av spänning, social gemenskap eller en vilja att påverka samhället.
- Skapa relationer till små grupper med samma motivation: Försök att bygga relationer till mindre grupper om 2–5 unga som har samma behov och motivation. Relationerna kan göra det möjligt att erbjuda motiverande och attraktiva alternativ.

- Skala gruppen som en lök: I gruppens periferi finns medföljare och hang arounds som är lättast att nå. De har investerat minst i gruppen och har minst att förlora. Deras ideologiska engagemang är ofta lågt. Genom att nå dem med alternativ påverkas ändå gruppens kärna.
- Arbeta med gruppens kärna: En annan strategi är att fokusera på gruppens kärna – de ledande medlemmarna. Ju mer centralt placerade personer man kan skapa relationer till och påverka, desto fler kan följa efter i en positiv riktning.
- Bygg föräldra- eller familjenätverk: Familjen spelar roll för de flesta. Unga bryr sig om sina familjer, vad de än säger. Och de flesta föräldrar bryr sig om och försöker ta ansvar för sina barn. Genom att samla familjer och sätta dem i kontakt med varandra kan man utbyta tankar och dela oro med varandra. Gemensamt kan man stötta varandra i insatser och vägar framåt.

Individeriktade förebyggande insatser

Det arbete som sker på individnivå i samverkansgruppen bör fokusera på vilka preventiva åtgärder som kan genomföras för att skapa sammanhang och mening för just den person ärendet gäller. Demokratifrämjande samtal av prestigelös karaktär kräver både tålmod och kunskap.

Individeriktade förebyggande insatser utgörs riktade insatser mot den enskilda individen med riskbeteende. Insatsen går ofta hand i hand med förebyggande insatser mot riskgrupper och kan handla om att utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder som till exempel mentorer, stödpersoner, undervisningsstöd, praktikplats eller arbete. Pedagoger, socialarbetare, mentorer, personal inom psykiatri och sjukvård är exempel på yrkesgrupper som arbetar med enskilda unga på denna preventionsnivå.

Tecken på oro - En komplex bild

Riskbeteenden varierar och kan visa sig på olika sätt för olika vuxna. Personal på fritids eller på fritidsgården kan lägga märke till oroande nätvanor. Föräldrar snappar upp saker som sägs och görs hemma, som inte märks i skolan. Fältare märker förändringar på gatan om kvällarna.

Det gäller att använda sin yrkeskunskap för att tolka det man ser och hör. Som professionell får man fråga sig själv om beteendet kan vara ett rop på uppmärksamhet, utanförskap eller en helt naturlig del av en tonårsprocess där identitetssökande och fascination för subkulturer ingår.

För att ta reda på hur pass oroad man ska vara behöver man undersöka situationen och beteendet närmare.

Exempel på riskbeteende

- Att individen hänger på hemsidor, läser böcker eller ser film med våldsbejakande extremistiskt budskap.
- Att individen är inblandad i kriminalitet eller annan typ av allvarligt riskbeteende och/eller är inblandad i tydliga händelser eller situationer, som våldsamma sammandrabbningar, upplopp eller möten med extremistiska budskap.
- Att individen börjar omge sig med extremistiska symboler, klär sig enligt en viss grupps ”dress code” eller tatuerar sig.

Exempel på åsikter

- Intoleranta åsikter, förkastar demokratiska principer, övertygad om att de egna åsikterna är de enda riktiga, försöker argumentera och överbevisa andra
- Ger uttryck för konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper. Det kan vara judar, muslimer, svenskar, kapitalister, invandrare, homosexuella osv.
- Argumenterar för absoluta lösningar, t ex att en viss grupp ska bort, att samhället ska sprängas osv.
- Försöker legitimera sina åsikter genom att peka på missförhållanden i samhället eller världen

Exempel på relationer

- Isolerar sig eller har dåliga relationer till familjen
- Hänger med nya kompisar och har relationer till personer eller grupper som ger anledning till oro, t ex kopplingar till kriminalitet eller våldsbejakande extremism
- Läger av med fritidsintressen och lämnar gamla kompisar och gäng

Handlingsmöjligheter

Dialog: utgå från eller bygg befintliga relationer för att skapa tillit som kan rymma dialog med den unga individen, föräldrar eller andra i den unges närhet. Ibland krävs att en särskild vuxen som den unga individen är trygg med involveras.

FÖREBYGGANDE ARBETE MOT VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM **Samverkan:** samarbeta utifrån samverkansgruppens olika kompetenser och erfarenheter, ta kontakt med andra relevanta aktörer. Det handlar inte om överreagera, utan att få olika synpunkter som är viktiga för helhetsbilden.

Nätverk: att mobilisera både professionella och personliga nätverk runt individen kan vara effektivt för att skapa en insats där föräldrarna, familjen eller andra närstående vuxna involveras i problemen och hur de ska lösas.

Samtal: kalla individen och föräldrarna till samtal. Situationen avgör hur samtalen läggs upp och vem som kallar. Om det är möjligt bör föräldrarna vara med, men det kan också vara direkt olämpligt.

Informera: det kan finnas fler institutioner och instanser i kommunen som har rätt att informeras och som kan bidra till särskilda insatser för individen. Inom samverkansgruppen finns kunskap om vad lagstiftning kräver och kan erbjuda.

Utred: om det finns underlag för det – tillsätt en utredning för eventuella stödinsatser. Det kan handla om att individen visar sig ha gått så långt in i en radikaliseringsprocess att det krävs särskild avhopparkompetens och resurser. Det kan också handla om att individen är så tätt knuten till en våldsbejakande extremistisk grupp att det utgör en fara för hans eller hennes säkerhet. Då kan kontakt med Säkerhetspolisen krävas. Utredningen kan dock visa att problemet inte är så stort som man befarade

Det civila samhället

Arbetet mot våldsbejakande extremism är inte enbart en uppgift för kommunerna eller andra offentliga verksamheter utan bör involvera hela samhället. Detta kan innebära att lokala fritidsföreningar, trossamfund eller organisationer kan hjälpa till att sprida kunskapen kring våldsbejakande extremism, men också att du som civil är uppmärksam och rapporterar om du uppfattar signaler eller ser exempelvis klistermärken med extremistiska budskap.

Det civila samhällets aktörer kan söka medel för projekt som syftar till att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremism hos Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor eller Allmänna arvsfonden. Dialogen med det civila samhällets organisationer ska vara öppen och tillåta hög takhöjd. Samtal ska inte bara föras mellan aktörer i samförstånd. Genom att involvera även kritiska aktörer vidgas samverkansperspektivet.

Samtalskompassen

Samtalskompassen är ett utbildningsmaterial framtaget av den Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism och riktar sig till den som möter personer i riskzonen för radikaliserings, framför allt unga i deras vardag.

Utbildningsmaterialet innehåller kunskap om olika extremistmiljöer, stöd för dialog med unga, samt stöd för samverkansgrupper ute i landet. Materialet syftar till att förebygga radikaliserings hos unga genom att, med hjälp av stödjande och förebyggande samtal, stärka ungas motståndskraft mot extrema budskap och erbjuda andra vägar till inflytande.

Utbildningsmaterial och metodstöd

- Kunskapsbank: <http://www.samordnarenmotextremism.se/>
- Stöd i det förebyggande arbetet:
<http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/oversikt/>
- Samtalskompassen: www.samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se
- Metodstöd i samtal med unga
<http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/metod/samtalskompassen/samtal-individ/>

Film och ljud

- Film med förebyggare
<http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/material/film/andreas/>
- Brödernas tankar mot våld och krig <https://www.youtube.com/watch?v=8Su-GIm1KGU>
- Systrarnas tankar mot våld och krig
<https://www.youtube.com/watch?v=o6CfWb9A8&feature=youtu.be>
- Ljud med avhoppare
- <http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/material/ljud/>

Samverkan och projektstöd

Samverkan är A och O i arbetet mot våldsbejakande extremism. Identifiering av de samarbetspartners som är avgörande för det förebyggande arbetet bör ske i ett tidigt skede för att öka medvetenheten och kunskapen om den lokala lägesbilden såväl som potentiella lösningar, samt möjliggöra förberedelser och uppföljning. För att underlätta samverkan kommer Strömstads brottsförebyggande råd fungera som sammanhållande aktör och ett nätverk för kunskapsutbyte och information. Andra identifierade samverkanspartners är:

- **Sociala insatsgrupper (SSPF)**
- **Skola**
- **Fritid**
- **Landstinget**
- **Bostadsbolaget**
- **Räddningstjänst och Polis**
- **Länsstyrelsen**
- **Anhörigorganisationer**
- **Trossamfund**
- **Ideella organisationer**
- **Idrottsföreningar**

Uppföljning

Det är viktigt att ha en god uppföljning av det lokala förebyggande arbetet för att finkalibrera insatserna. Med jämna mellanrum bör det genomföras någon form av utvärdering. På så sätt ökar effektiviteten i det förebyggande arbetet. Utvärdering av insatser och det förebyggande arbetet ska göras inom ramen för Strömstads Brottsförebyggande råd.